

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2023. november

Díjak, kitüntetések

MTA DAB PRO COOPERATIONE ÉRMÉVEL Tüntették ki Bitay Enikőt, az EME elnökét – A Magyar Tudomány Ünnepe debreceni nyitóünnepségén, november 8-án került sor a Magyar Tudományos Akadémia Debreceni Területi Bizottsága által adományozott kitüntetések átadására. **Bitay Enikő** akadémikus, az EME elnöke kiváló tudományos és tudományos szervező munkája elismeréseként vehette át a MTA DAB Pro Cooperatione érmét <https://www.eme.ro/>

Gergely Viktória kapta az MAB-MTK Tudományos Díjat 2023-ban – A Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából az MTA Miskolci Területi Bizottsága MAB-MTK Tudományos Díjban részesítette **Gergely Viktóriát**, a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács tagját, aki az ünnepi ülésen előadást tartott *“Hol tartunk a szövegértésben?”* címmel <https://szmat.sk/>

Debüt-díjat kapott Szász István Szilárd – Az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya meg van győződve arról, hogy az új generációnak a romániai magyar tudományos életben helye van, amit felkészültsége, munkája alapján érdemelt ki. A szakosztály választmánya azzal a szándékkal írt ki 2006 tavaszán debüt-díjat, hogy kiosztása évről évre alkalmat teremtsen arra, hogy a figyelem e tudósgeneráció tagjaira, annak friss teljesítményeire irányuljon, hogy e teljesítmények egy ilyen utólagos számvetés keretében is beépüljenek a köztudatba. A felhívás szerint a díjat az EME azon tagjai pályázhatják meg, akik a közelmúltban kötet, tanulmány publikálásával, egy kiadvány tudományos igényű gondozásával, egy szakmai rendezvény megszervezésével stb. léptek be a tudós társadalomba ... A pályázó, **Szász István Szilárd** 2007–2010 között újságírás alapképzést végzett a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, 2008–2011 között római katolikus didaktikus teológia alapképzést a BBTE Római Katolikus Teológia Karán, 2010–2012 között szociokulturális kommunikáció mesterképzést a BBTE Politika-, Közigazgatás- és Kommunikációtudományi Karán, 2011–2013 között teológia, kultúra, társadalom mesterképzést a BBTE Római Katolikus Teológia Karán. 2013–2020 között a Hungarológiai Doktori Iskola hallgatója volt a BBTE Bölcsészkarán – Pályamunkája *A Facebook hálózában. Hírek és álhírek a közösségi oldalon* című kötet, amely 2022-ben látott napvilágot az Erdélyi Múzeum-Egyesület Letöltés sorozatában <https://www.eme.ro/>

Hírek, események

35 ÉVES AZ UNGVÁRI HUNGAROLÓGIAI KÖZPONT – A múlt század nyolcvanas éveinek közepén **Köpeczi Béla** akkori magyar kulturális miniszter támogatta egy hungarológiai központ létesítését a Szovjetunióban. A moszkvai vezetés ezt Leningrádban tervezte. **Lizanec Péter** professzornak, aki az ungvári egyetemen létrehozta a magyar tanszéket nagy szerepe volt abban, hogy végül Ungváron, egy patinás épületben, Kárpátalja egykori miniszterelnökének, **Bródy Andrásnak** a villájában kapjon helyet. A központ vezetésére **Lizanec Pétert** kérték fel, aki 33 évig töltötte be ezt a posztot. A 91 éves professzor egy korábbi interjúban így értékelte az intézményben folyó munkát. Ennek jegyében jelent meg meg egyebek mellett több évtizedes kutatómunka eredményeként a Kárpátaljai Magyar Nyelvjárások Atlasza, a korábban hiánycikknek számító ukrán-magyar, magyar-ukrán szótár, vagy a Kárpátaljai Magyar Nyelvjárások szótára is. Ezt a munkát kívánja folytatni a hungarológiai központ idén kinevezett igazgatója is. Mivel átadása óta az Ungvári Hungarológiai Központban nem történt semmiféle felújítás az újra induló munkának megfelelő körülményeket kellett teremteni. Ezt a feladatot vállalta magára az Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézet **Spenik Sándor** dékán vezetésével. Az Ungvári Nemzeti Egyetem Hungarológiai Központja 35. évfordulója alkalmából nemzetközi tudományos konferenciát szerveztek. A megnyitón Volodimir Szmolanka rektor beszédében kiemelte, a Hungarológiai Központ fennállása alatt jelentős szerepet töltött be az egyetem tudományos és oktatási életében. **Csernicško István**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora kiemelte, mindenki tisztában van az Ungvári Hungarológiai Központ tudományos súlyával, nemzetközi, ukrainai, vagy éppen a magyar tudományosság szintjén <https://tv21ungvar.tv/hu/>

MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA ERDÉLYBEN 2023 - BOLYAI 200 - MŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FESZTIVÁL – Szervező(k): Bartók Béla Alapítvány (Temesvár), MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottsága (KAB) – Bánsági Munkabizottság, Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME), Szimmetria Alapítvány (SF), Óbudai Egyetem (ÓE) – Az esemény célja az interdiszciplináris gondolkodás szükségességének hangsúlyozása volt, kiemelve a kulturális nevelést, a tehetséggondozás fontosságát, amelyben mind a család, mind az oktatási intézmények jelentős szerepet kell, hogy játsszanak. A fesztivál keretében számos olyan rendezvényre is sor került, amely a Bolyaiak széleskörű munkásságát mutatta be a kertészettől a borászatig, az erdészettől a kemenceépítésig, az irodalomtól a zeneelméletig, a nyelvésztől az „*üdvitanig*”. Egyúttal remek alkalmat kínált több kiváló Bolyai-kutatóról való megemlékezésre is, valamint annak az útnak a kijelölésére, amely a megkezdett kutatómunka folytatásáról szól <https://www.eme.ro/mtne>

MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE – VI. NEMZETKÖZI KÖZGAZDASÁG- ÉS GAZDÁLKODÁSTUDOMÁNYI KONFERENCIA – A VI. Nemzetközi Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Konferencia – ICEBM 2023 a romániai magyar kutatók és egyetemi oktatók által a közgazdaság- és gazdálkodástudományok területén végzett tudományos kutatómunka színvonalának és nemzetközi elismertségének növelése céljából szervezett nemzetközi konferencia, amelyre a BabeşBolyai Tudományegyetem Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Karán került sor Kolozsváron <https://mta.hu/>

TUDOMÁNY DÉLUTÁN ZÁGRÁBBAN – Az Ady Endre Magyar Kultúrkör, zágrábi központjában került sor a tudományos délutánra. Az eseményt az Ady Endre Magyar Kultúrkör, a Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Társaság és Zágráb Város Magyar Kisebbségi Tanácsa szervezte, az eseményen az MTA külső

tagjai, **Forró László** szilárdtest fizikus, University of Notre Dame, **Szkála Károly**, a Ruđer Bošković kutatóintézet kutatója, illetve az MTA külső köztestületének tagjai: **Petrik József** és **Márki Antal** is részt vettek... <https://mta.hu/>

XX. FIATAL KÁRPÁTALJAI MAGYAR KUTATÓK KONFERENCIÁJA – A

Fiatal Kárpátaljai Magyar Kutatók Konferenciáját a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a „GENIUS” Jótékonysági Alapítvány már évek óta a Magyar Tudomány Napja alkalmából rendezi meg. A konferenciára a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán (Beregszász, Ukrajna) került sor – A konferencia célja az volt, hogy a különböző tudományágak területén kutató doktoranduszok és doktorjelöltek, vagy a tanulmányaikat főiskola, egyetem után is folytatni vágyó fiatalok számára biztosítson bemutatkozási lehetőséget kutatási eredményeik ismertetésére, szakemberekkel való találkozásra, tapasztalatgyűjtésre. A konferencia előadásai 2 szekcióban zajlottak:

Humántudományi Szekció (10 előadó, 13 tagú Szakmai Bizottság), Reáltudományi Szekció (9 előadó, 9 tagú Szakmai Bizottság). A 2 szekció munkáját összesen 22 elismert szakember segítette... A rendezvény keretében került sor a Soós Kálmán-ösztöndíjak ünnepélyes átadására is. Az ösztöndíjprogram a 2023/2024-es tanévben immár 12. alkalommal került meghirdetésre. Az ösztöndíjprogram célja a kárpátaljai felsőoktatási intézményekben dolgozó, illetve tanuló magyar nemzetiségű kutatók és hallgatók tudományos tevékenységre ösztönzése, a magyar tudományos szaknyelv fejlesztése <https://mta.hu/> <https://karpataljalap.net/>

MAGYAR TUDOMÁNYNAPI TANÁCSKOZÁS – A Vajdasági Magyar Tudományos Társaság az elmúlt húsz évben rendszeresen megtartotta a magyar tudománynak szentelt ünnepi tematikus ülését. A közösségi témát mindannyiszor közösségük valamely (aktuális) sorskérdése szabta meg (nyelvünk, kultúránk, vagyon visszaszármaztatás, emberi és (nemzeti) kisebbségi jogok, anyanyelvi felsőoktatás stb.). Idei magyar tudomány napi tanácskozásuk közösségi témája: *A háborúk és hatásai (a gazdaságra, a kultúrára és a társadalomra)*. A tanácskozásra a Vajdasági Tartományi Kormány épületében (Újvidék, Szerbia) került sor... <https://mta.hu/>

KÖTETBEMUTATÓ: A MAGYAR TUDOMÁNY ÉS MAGYAR NYELV NAPJÁNAK ÜNNEPE – A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola két kutatóintézete: a Lehoczy Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont és a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont ezen az éven közösen ünnepelte a magyar tudomány napját. Az eseményre a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola - Átrium és olvasóteremében (Beregszász, Ukrajna) került sor. A rendezvény két fontosabb részre tagolódott, az első blokkban könyvbemutatóra került sor, melynek elsődleges célja, hogy bemutassák azokat az újabb többnyelvű kiadványokat, amelyeket a két kutatóintézet jelentett meg az elmúlt időszakban. A Hodinka-intézet *Hungarians and hungarian language in Transcarpathian* című kiadványa immár 3 nyelven is megjelent, és ez alkalommal az angol nyelvű legbővebb tartalommal rendelkező kiadványt mutatta be **Magyari Sára**. A rendezvény második blokkjában pedig a magyar nyelv napját is ünnepelték a Filológia Tanszékkal közösen <https://mta.hu/>

A KISEBBSÉGI KÉTNYELVŰSÉG A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN SELYE JÁNOS EGYETEM TANÁRKÉPZŐ KARÁN, (RÉVKOMÁROM, SZLOVÁKIA) – 2023. november 10., 9 órától került sor *A kisebbségi kétnyelvűség a Kárpát-medencében. Nyelvhasználati színterek – közigazgatás – oktatás* c. tudományos konferenciára. A szimpózium apropója egy, a Fórum Intézet Gramma Nyelvi Irodájának keretében végzett kétnyelvűség-kutatás eredményeinek bemutatása. A kutatás résztvevőin (**Misad Katalin, Simon Szabolcs, Takács Henrietta,**

Jakab Veronika) kívül **Márku Anita** és **Szoták Szilvia** nyelvészek, valamint **Hadas Miklós** szociológus is vállaltak előadást... <https://mta.hu/>

ÓKORTÖRTÉNETI ELŐADÁSSOROZAT AZ EME-BEN – Az EME I. Szakosztályának szervezésében október-december folyamán (nagyjából kéthetente, hétfői napokon) ókortörténeti tematikájú előadássorozatra kerül sor kolozsvári szakemberek bevonásával. A sorozat második előadását **Adorjani Zoltán**, a Protestáns Teológiai Intézet professzora tartotta az EME székházának előadótermében, az alábbi témáról: *Az istenkáromlók büntetése vagy ritka betegség? A szkóléko-brótosz az ókori zsidó irodalomban* <https://www.eme.ro/>

NEUMANN EMLÉKKONFERENCIA SZABADKÁN – A Magyar Tudomány Ünnepe kapcsán a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács Neumann Emlékkonferenciát tartott a tudós születésének 120. évfordulója alkalmából Szabadkán. A Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon megszervezett egész napos programon a résztvevők Neumann János életéről és tudományos eredményeiről hallhattak előadásokat. Informatika, játékelmélet, gazdasági matematikai alkalmazások és mesterséges intelligencia egyebek mellett ezekről a témákról is szó esett a Neumann emlékkonferencián. **Takács Márta**, a tudományos konferenciabizottság társelnöke: „Az apropója annak, hogy ezt a témát választottuk az, hogy Neumann János 120 éve született és a XX. század legnagyobb tudósa volt, úgyhogy mindenképpen megérdemli, hogy megemlékezzünk róla, vele kapcsolatosan tudománytörténeti előadások lesznek, illetve olyan kutatásokat mutatnak be a kollégák, amelyek az ő eredményein alapulnak részben vagy akár teljes egészében.” <https://vmat.rs/>

EMLÉKTÁBLA AVATÁS – A Szlovák Tudományos Akadémia Orvosbiológiai Központja Kísérleti Farmakológiai és Toxikológiai Intézetében felavatták **Bauer Győző** professzornak, a korábbi Kísérleti Gyógyszerkutató Intézet igazgatójának, a SZMAT egyik alapítójának és tiszteletbeli elnökének az emléktábláját. Az ünnepélyes, de ugyanakkor rendkívül oldott és baráti hangulatú aktuson **Bauer Győző** volt kollégáin, valamint az intézet jelenlegi dolgozóin kívül részt vett **Karol Marhold**, az SZTA alelnöke, **Tomáš Hromádka**, az SZTA Elnökségének tagja, **Mojmír Mach**, az Orvosbiológiai Központ vezérigazgatója, **Helena Kand'árová**, az intézet igazgatója és **Michal Dubovický**, az intézet volt igazgatója, a táblaavatás ünnepség fő szervezője. A SZMAT-ot **Mészáros András** elnök és **Kádasi Lajos** alelnök képviselte. Az ünnepség bensőséges hangulatát erősítette, hogy jelen volt az özvegy, **Bauer Edit** és a család több tagja is <https://szmat.sk/>

TUDOMÁNY ÉS KOMMUNIKÁCIÓ - NEMZETKÖZI KONFERENCIA A SZABADKAI MAGYAR TANNYELVŰ TANÍTÓKÉPZŐ KARON – A konferenciára kilenc országból érkeztek előadók, a résztvevők pedig 59 előadáson vehettek részt három tematikában – *Tudomány és kommunikáció* címmel tartottak nemzetközi konferenciát a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon. Az egész napos eseményen egyebek mellett plenáris előadásokon, valamint kommunikációval, környezetvédelemmel, tantermen kívüli oktatással, és mentálhigiéniével foglalkozó előadásokon is részt vehettek az érdeklődők. Emellett egy vándorkiállítás is megnyílt, amely a *Sokszínű iskolakert* címet viseli, és az Iskolakertekért Alapítvány vándorkiállítására <https://pannonrtv.com/>

HAZÁNK, A KÁRPÁT-MEDENCE TÁRSADALMA A NEMZETI ATLASZ TÉRKÉPEINEK TÜKRÉBEN – A Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet a Muravidéki Magyar Tudományos Társaság valamint a Nemzetiségi Kutatóintézet Lendvai Kutatócsoport közös szervezésében került sor a *Nemzeti Atlasz Kárpát-medence társadalma* című kötet bemutatására. Az esemény helyszíne a Lendvai Bánffy Központ (Szlovénia). [...] **Kocsis Károly**, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja több tucat színes térképpel mutatta be Magyarországi Nemzeti Atlasza legutóbbi (Társadalom) kötetét. A múlt feltárását követően az előadó egyrészt a népességgel

és településekkel kapcsolatos főbb jellemzőket, térbeli folyamatokat ismerteti, másrészt olyan szintetizáló fejezeteket, témaköröket is bemutatott, melyek a társadalmi és természeti környezet összefonódását, kölcsönhatásait is elemzik... <https://mta.hu/>

A TEREPI SOKSZÍNŰSÉGE A HUMÁN ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK KUTATÁSAIBAN – A Verbi Nyelvi Kutatóműhely szervezésében, Szabadkán került sor *A terep sokszínűsége a humán és társadalomtudományok kutatásaiban* című konferenciára. Az eseményen többek között az MTA külső köztestületének tagjai is előadtak: **Raffai Judit**, valamint **Fehér Viktor**: *Az Al-Duna Műhely etnográfiai terepkutatásainak tanulságai*; **Vukov Raffai Éva**: *A terepkutatás lehetőségei a nyelvtudományban* címmel [...] A konferenciára az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karán került sor <https://mta.hu/>

30 ÉVE SZLOVÁKIÁBAN – 9. RÉSZ: TUDOMÁNY – A 17 részes sorozat 17 különböző témán keresztül mutatja be a szlovákiai magyarság 30 évét, érintve a társadalmi mozgásokat, a kultúrát, a művészeteket, a gazdaságot, de a sport vagy az oktatás területét is. A kilencedik rész témája a tudomány – Arra a kérdésre keresték a választ, hogy milyen keretek között létezik a szlovákiai magyar tudományosság, milyen intézmények körül csoportosulnak a kutatók, létezik-e kisebbségi fizika, hogyan finanszírozzák a kutatásaikat az egyes műhelyek, hogyan állunk európai összehasonlításban, és mennyire tart lépést a tudomány a társadalom igényeivel. Az epizódban megszólalt: **Simon Attila**, **Lacza Tihamér**, **Mészáros András**, **Szeghy-Gayer Veronika**, **Szabó Pál**, **Bárcki Zsófia**, **Csanda Gábor**, **Kerényi Éva** és **Albert Sándor** <https://patria24.rtv.sk/>

XI. INTERDISZCIPLINÁRIS PÁRBESZÉD KONFERENCIA – A rend és a rendezetlenség problémaköre számos kérdést vet fel mind a mindennapi tudatunk, mind a különféle tudományok számára. A rend és a rendezetlenség egyaránt áthatja az atomok, molekulák, égitestek, mikroszkopikus élőlények, kémiai és biológiai folyamatok természeti világát, valamint az érzéseink, gondolataink, viselkedésformáink, társas kapcsolataink emberi világát, a termelő és alkotótevékenység szellemi, intézményi, társadalmi, ökológiai környezetét is beleértve. [...] Rend és káosz hívószavakkal hirdették meg a XI. Interdiszciplináris Párbeszéd Konferenciát. [...] A Bolyai társaság által szervezett konferenciára Kolozsvárott a Bolyai Társaság székhelyén került sor <https://mta.hu/>

III. TEHETSÉGHÍD TUDOMÁNYOS KONFERENCIA – A III. Tehetség-híd tudományos konferencia Csíkszeredában az Országos Magyar Diákszövetség és az Erdélyi Múzeum-Egyesület szervezésében került megrendezésre a Magyar Tudomány Napja Erdélyben 22. fórum keretében. Az esemény alatt a résztvevők az interdiszciplinaritás fontosságáról hallgathattak előadásokat, és részt vehettek különböző workshopokon is, amelyek ugyanezt a témát taglalták... <https://mta.hu/>

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS EMLÉKKONFERENCIA BEREKSZÁSZBAN – A Szolyvai Emlékparkbizottság, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézet (UNE UMOTI) Magyar Történelem és Európai Integrációs Tanszéke szervezésében tartottak *GULÁG-GUPVI nemzetközi tudományos emlékkonferenciát kutatás, tényfeltárás, emlékezetpolitika* címmel. A fórumnak immár hagyományosan az Európa-Magyar Ház adott otthont <https://kiszo.net/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetőjéhez, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!